

УДК 159.922.8

Михайло Юрійович БУРДІН,

*проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор;*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6748-3321>

СЕКТИ ЯК СУЧАСНЕ СУСПІЛЬНО-РЕЛІГІЙНЕ ЯВИЩЕ

Розглянуто поняття релігійних сект. Визначено фактори, які сприяють залученню молоді до релігійних сект. Охарактеризовано психологічні потреби, яким відповідають секти. Наведено основні психологічні техніки маніпуляції свідомістю в релігійних сектах.

Ключові слова: секта, умови виникнення сект, психологічні техніки маніпуляції свідомістю в релігійних сектах.

Секти – це релігійні групи з особливим індивідуальним світоглядом, які зростають на ґрунті вчення якоїсь великої світової релігії, але не тотожні з нею. До традиційних конфесій людина потрапляє з народження, а секти самі знаходять своїх adeptів як серед віруючих, так і серед атеїстів. Із кожним днем кількість релігійних сект зростає, що зумовлює актуальність зазначеного питання.

Суть релігії полягає в інтуїтивному відчутті людиною наявності в ній надприродної Вищої Сили, яка підносить її над самою собою, дає можливість відчувати себе у світі і світ у собі, свою причетність до Всесвіту.

Секти, утворені на основі християнства, буддизму, ісламу тощо, досить часто вдаються до, на їх погляд, правдивих пророцтв. Святе

Письмо вони трактують довільно, відкидаючи певні частини Біблії (Корану) або ж специфічно їх інтерпретуючи.

Найбільшу загрозу секти становлять для дітей і молоді. Цьому сприяють:

- сучасний суспільно-моральний хаос;
- занепад родинних зв'язків;
- недостатній (відсутній) досвід участі в парафіяльному житті;
- світське оточення в місцях праці та навчання;
- недостатня кількість духовних осіб, які вміють працювати з молоддю.

Для вербування до секти використовуються добрі бажання та мрії незадоволених навколишнім світом або власним життям людей. Деперсоналізуючий вплив сучасних суспільних структур нерідко породжує кризові ситуації. Секти запевняють, що можуть вивести з такої ситуації, а також заспокоїти найглибші людські запити як у почуттєвому, так і в пізнавальному планах.

Для здобуття нових членів секти застосовують своєрідний стиль пропаганди й вербування (сердечність і обман) та психологічно-суспільні маніпуляції (колективний тиск і так зване промивання мозку). Проповідники навчаються конкретним формам звертання до людей залежно від того, який у них настрій, чим вони займаються, де і коли відбувається зустріч тощо. Секти проводять спеціальні акції для вербування, такі як безоплатна поїздка закордон, курси іноземних мов, заняття бойовим мистецтвом, благодійні обіди тощо.

Серед психотехнічних маніпуляцій, що використовують секти, слід звернути увагу на так зване бомбардування любов'ю, тобто оточення нового члена секти винятковою сердечністю, яка має справити враження щирого акту й прив'язати його до групи. Як правило, за новим членом секти закріплюють особу, якій він симпатизує. Спершу від людини не вимагають нічого, лише обдаровують фактично всім (квартирою, харчами тощо).

Також поширеними є такі техніки психологічної маніпуляції:

- поступове нарощування тиску на рішення члена секти, зокрема з використанням колективного впливу, який сприяє розвитку конформізму в особи;

- перебудова свідомості, яка ґрунтується, зокрема, на гальмуванні раціонального усвідомлення, фільтруванні та блокуванні доступу зовнішньої інформації та розпалюванні почуттів. Для того, щоб змінити психіку людини та її поведінку, секта вимагає виконати низку прохань, першим з яких є спільне проживання. Це робиться для того, щоб нова група повністю замінила сім'ю для людини;

– утримування у стані постійної активності, нагадування та залякування. Від цього має розвинутися пізнавально-емоційний дисонанс, маніпулюючи яким можна остаточно зламати опір особи й навіть довести її до екстази;

– виділення ролі провідника (лідера), який у секті стає найважливішим. До нього потрібно виявляти необмежену довіру. Можливості маніпуляції абсолютною вірою в лідера (гуру, учителя) практично необмежені, часто вони доходять до патології або навіть злочину. Зокрема, відомий випадок, коли у Гвіанських джунглях понад 900 осіб здійснили самогубство, тому що вірили, що знову зустрінуться зі своїм «батьком» у кращих умовах. В іншій секті молоді дівчата піддавалися проституції з глибокою довірою до слів свого «учителя», що він їх приведе до раю.

Секти відповідають важливим психологічним потребам:

– приналежності та почуття колективу, яка виразно виявляється внаслідок знищення або занепаду багатьох традиційних і природних середовищ, наприклад сім'ї. Почуття відкинутості і самотності секта заспокоює наданням психологічного тепла, допомогою у критичних ситуаціях, пропозицією зустрічей із групою;

– ясності й сенсу, що виявляється в особливо складних ситуаціях. Як відомо, швидкі зміни в сучасному світі нерідко позбавляють людей рівноваги.

Секта дає прості відповіді на складні питання, застосовує «прагматичне богослов'я», проголошує нові правди й переконує у «вищості» своєї пропозиції, наділяючи цю пропаганду незвичайними явищами (наприклад, глосолалією – так званім спонтанним боговіщанням).

Вплив деяких тоталітарних сект на психіку людини є значним, непередбачуваним і руйнівним у загальному контексті розвитку особистості. Особливо це стосується тих, хто не знайомий із традиційними релігіями. Деструктивний вплив культового мислення на духовно-психологічні процеси особистості найбільшою мірою проявляється в період особистісних криз людини. Саме особистісні кризи найчастіше використовують лідери деструктивних культів для поповнення adeptami.

Отже, релігійні секти потребують уваги з боку представників правоохоронної галузі, а також інших державних закладів, які відповідають за захист прав дітей.

Отримано 06.03.2021